

Kdo je kriv, da nas niso že prej prištevali v splošno pragmatiko državnih uradnikov?

Beograd, 14. dec.

Vprašanje uvrščenja učiteljstva v splošno pragmatiko državnih uradništva se je dovolj razmotrivalo v zadnjem času. Dasi imamo sedaj že skoro sigurno zagotovilo za popolno uvrščenje v pragmatiko, nam vendar ni obrniti pozornosti od tega vprašanja in nam ni prepustiti to vprašanje samem sebi ter ne zaupati le drugim vse delo in sodelovanje pri tem.

To pa ne zadeva le našo organizacijo, temveč je enako važno in skupno vprašanje za hrvatsko in srbsko učiteljstvo.

Da se ni poštevalo učiteljstvo že pri prvotnem načrtu pragmatike, je krivo ministrstvo za prosveto v Beogradu o čemer piše »Narodna Prosveta« sledeče:

»V ministrstvu za konstituanto deluje komisija na ureditvi materijalnega stanja državnemu uradništvu in uslužbencem v naši državi. Kakor so listi javili, se uredi gmotno vprašanje državnega uradništva zaenkrat s poviški dnevnice, dokler ne bo to mogoče urediti zakonodajnim putem.

Ta komisija je poštevala vse kategorije državnega uradništva in uslužbencev razven učiteljstva; ker se iz ministrstva prosvete ni nihče brigal za to, da bi jim dal o tem kako navodilo in podatke!

Radi tega je tajnik te komisije gosp. Houdec posetil ministrstvo prosvete, vprašajoč za začenjem: zakaj ministrstvo ni ničesar podvezelo za učiteljstvo v tem pogledu?

V tej zadevi je zaprosil obveščena tudi predsednik srbsk. »Udruženja« s tov. Stanojevičem.

Mi na tem le na kratko in odločno izrazimo svojo zahtevo: da s polnim pravom pričakujemo, da bomo v vsem popolnoma izjednačeni z državnim uradništvom, ki imajo enako kvalifikacijo z nami.

Smatrali smo za svojo dolžnost, da to naglašamo in omenimo, predno pride na ministrski posvet«.

Učiteljski štrajki se pojavljajo.

Predsodek, da učiteljstvo radi svojega »vzvišenega poklica« ne sme stavkati in s tem dokumentirati svoje resne zahteve za svoje pravice — je padel.

Predsodki, da učiteljstvo ne sme posegati po skrajnem sredstvu stavke in pretirani idealizem, ki je vladal v tem oziru do šolstva, je pričel padati. Voja je prinesla tudi v učiteljski stan novo orijentacijo in samozavest. Giblje se učiteljstvo vseh narodov in simptomi ter zahteve so skoro povsod enake.

Še je v spominu stavka italijanskega učiteljstva v Trstu, kateri stavki se je solidarno pridružilo tudi slovensko učiteljstvo. Skupno so dokumentirali boj za svoje gmotne zahteve!

Enako nam je v spominu še stavka učiteljstva v Vojvodini, o kateri smo poročali tudi v našem listu. Vzrok stavki je bilo tudi gmotno vprašanje in skandalozne upravne razmere, da se ni izvedla pravočasno niti dovoljena regulacija dra-

prta, kakor da zdajnjadaj vskliknejo: za tebe in tebi domovina... in napisala si: naša iredenti -- na hiljade nas je, na hiljade nas bo!

Poleg karte leži prstan, ki si mi ga podarila ob slovesu za spomin. Zdi se mi, da je vedno blesteče očesce zatemneno, da je to tvoje oko, Dánica, ki zre na mene pred smrtnim bojem, ko si klicala s silnim hrepenenjem svojega ateka, svojo mamico, svoje drage in mene v upanju, da tvojemu srcu najdražji prepodimo belo ženo, ki ti je prihajala nasproti ono usodepolno, nesrečno uro, ko si zastavila korak — na Marijin trg... Dánica, ti moja nesrečna Dánica, na dan tvojega pokopa sem odbirala sad naših goric, da ti ga ponese Otilij v bolnico in si ohladiš pekoče bolečine...

Kako naj se potolažim, ko je uničeno tvoje lepo, mlado, kipeče življenje, polno najlepših nad? Zagrnila se je zemlja nad teboj in jaz kličem tvoje ime v solčni, jenski dan.

Nisem te videla trpeče, nisem te kropila, nisem klečala, s težko bolečino v srcu pred tvojim odrom, nisem te spremila na zadnji poti... Vidim te veselo, pevajočo:

»Kada, bračo, grozna zima prodje, zima prodje, Gjurjev danak dodje...« in žalostna misel hiti tja v pomlad, ko bo zopet zelenel log in gaj, travnik in vrt. Tam nad ljubljanskim poljem se bo vzdri-

ginskih doklad ter se je pustilo učiteljstvo čakati na izplačilo in nadalje trpeti.

Med tiskarsko stavko se je vršila stavka učiteljstva v »Nemški Avstriji«, o kateri nismo mogli še poročati. Poročilo se je glasilo sledeče:

»Stavke nemško-štajerskega učiteljstva. Nemško štajersko učiteljstvo je po sklepu organizacije v Gradcu in po vsej deželi začelo šestdnevno demonstracijsko stavko v svrhu dosege gmotnih zahtev, med njimi enakostalnosti z državnimi uradniki, in je imelo v Annensale demonstracijsko zborovanje, katerega se je udeležilo jako mnogo učiteljev in učiteljic iz vse nemške Štajerske. Govorniki in govornice so opisovali bedo učiteljstva in utemeljevali svoje zahteve. Po zborovanju so odkerkali pred deželni dvorec. Odposlanstvo je šlo k deželnemu glavarju dr. Rintelnu, kateremu je voditelj učiteljstva, strokovni učitelj Herz, predložil sklepe in utemeljil želje učiteljstva. Deželni glavar je obljubil, da bo njemu izročene sklepe predložil deželnemu svetu. Nato je učitelj Herz pozval učiteljstvo, naj se mirno razide in naj se v ponedeljek, zopet loti svojega dela v šoli«.

Na jugu se je pa pojavila zopet stavka italijanskega in hrvatskega učiteljstva v Istri, o kateri so došla sledeča poročila:

Tržaška »Edinost« z dne 2. dec. prinaša sledeči poziv: »Hrvatskim učiteljem in učiteljicam Istre! Prišel je — in prošel je 1. december, ali vlada ni izpolnila svoje obljube, da sprejme naše zahteve, kakor so bile obrazložene v tem listu, do gorenjega roka. Dalje ne moremo čakati. Učitelji in učiteljice so pokazali dovolj potrpežljivosti, čakajoč do sedaj na izboljšanje svojega materijalnega stanja. Toda tudi naša potrpežljivost ima svoje meje. Nikdo na svetu ne more kratiti učiteljem pravice, da se tudi oni materijalno popolnoma opomorejo, da jim bo mogoče iti na delo za dobrobit dece — za dobrobit celega naroda. Moramo torej, dasi neradi, izvršiti svoj odlok, sprejeti na skupščini v Parizu. Zato pozivljemo tem potom vse učitelje in učiteljice, da z dnem 2. decembra t. l. (ali najkasneje ko dobijo to vest) brezodvlačno stopijo v stavko. Nastopimo vsi solidarno in zmaga je naša! — Ponovno otvorjenje šole se sporoči potom časopisov ali eventualno s privatno pošto (kolikor bode mogoče!) Odbor za varovanje učiteljskih interesov za Istro.«

Nadaljno poročilo se je glasilo:

»Učiteljska stavka v Istri se nadaljuje vkljub temu, da občinski komisarji in orožniki groze učiteljstva, da se takoj odlože iz službe, ako se ne povrnejo na svoje mesto. Stavko vodi centralni odbor (comitato d'azione) v Palju, podvočstvo pa ima »Slov. učiteljsko društvo za Istro«.

V zadnjem času je bila proglašena tudi stavka srednješolskih profesorjev združena s stavko vsega državnega uradništva v naši državi, tičoča se tudi gmotnega vprašanja državnega uradništva.

Tej stavki se je pridružilo solidarno s triurno stavko učiteljstvo mesta Ljubljano in bližnje okolice, a ni bilo mogoče pravočasno obvestiti drugega učiteljstva o stavki. S tem je učiteljstvo prvič doku-

goval škrjanček, kot nekoč in nekda, a tebe, ljubljena Dánica, ne bo nikjer, nikjer...

Pod hladno rušo boš spavala; — daj, tovarišica mila, spavaj mirno in sladko. Naj te ne teži zemlja, Dánica!

Na hiljade nas je, na hiljade nas bo, ki nosimo in bomo nosili tvoje misli, tvoje želje, tvoja hrepenenja v srcu in zanašali v mladino, dokler ne zasveti srečna zvezda vsepovsod, kjer se glasi naša beseda, naša pesem...

Naša roka, roka hiljadov in hiljadov tovarišev in tovarišic, bo orala, naše srce bo sejalo seme, ki je stoletja kalilo v dušah trpečih, borečih, zatiranih, zaslužjenih...

In tam čez tvoje kraške skalnate vrhove bo zatulila burja svojo divjo pesem, zabučala bo Adrija v naši veličastni pesmi in krepka roka Jugoslovana bo vozila hrastov brod, čuvala ga bo morska zvezda...

V zlatem spominu na tebe, nas bo vodila pot na tvojo gomilo, na tvojo gomilo, ljuba Dánica, ki si tako prerano izginila in ugasnila, ti, zvezda edinka, tvojih neotlažljivih staršev, ti ljuba tovarišica vseh onih, ki smo te ljubili in katere si ti ljubila.

Velika, globoka je naša bolečina, je en svetel, kristalnočist žarek sije na njo: zlat spomin, tebi, mila Dánica!

mentiralo pripadnost k državnemu uradništvu.

V istem času pa smo prejeli poročilo, da so sklenili stavko srednješolski profesorji v Gorici, ker že od septembra niso dobili svojih plač.

Boj za češke manjšinske šole v Nemški Avstriji.

Odpor in boj Čehov za svoje šole na Dunaju nam je lahko za vzgled, kako se moramo boriti za svoje šole in ne odjenjati, ker je šola pač prva podlaga za existenco naroda.

Zadnje vest o čeških šolah na Dunaju javljajo »Videnske Listy«, ki pravi, da se končno vendar ustanovi na Dunaju nekaj čeških šol.

Ves boj za češke šole na Dunaju se je pa vršil med tiskarsko stavko. Poročila o tem boju so bila sledeča:

Češke šole na Dunaju.

Dunajski mestni svet se je bavil v seji mestnega sveta z vprašanjem čeških šol, ker hoče ustanoviti radi izraznitve in ureditve šolskih prostorov posebne komisije. Na predlog mestnega svetnika Rumanelhartta pa stvar ni prišla v razpravo, ker postane šole tedaj aktualna, ko bo mirovna pogodba odobrena. Medtem pa naj se zadeva čeških šol in predpriprav odloži. Mestni svet je predlog sprejel. Češki mestni svetnik Sirotek je izjavil, da pričakuje češka manjšina rešitve čeških šol v Nemški Avstriji v drugem zmislu, kakor je vladal doslej na Dunaju. Čehoslovaška manjšina ima pravo do svojih šol tudi na podlagi obstoječih zakonov, zato bo vztrajala pri svoji zahtevi po čeških šolah.

Stavka čeških otrok na Dunaju.

Proklamirana je bila stavka čeških šolobveznih otrok. Stavka je najskrajnejše sredstvo čehoslovaške manjšine na Dunaju. Češki očetje na Dunaju so trdno odločeni, da bodo stavko izvedli do najskrajnejših posledic.

Dunaj se več ne upira češkim šolam.

Krščanski socialci v mestnem občinskem svetu so sklenili, da se z ozirom na mirovno pogodbo ne bodo več upirali ustanovitvi čeških šol na Dunaju. Zahtevajo pa, da poučujejo na teh šolah češčine vešči nemški učitelji, in da se rabijo v šolah iste knjige kakor na nemških šolah.

Čehi zbero en milijon za češke šole na Dunaju.

Po mirovni pogodbi bi morale dunajsko mesto samo skrbeti za češke šole na Dunaju, kajti na Dunaju živi okoli 300.000 Čehov. Dunajski Nemci pa niso hoteli izpolniti zahtev pogodbe, zato so češki otroci na Dunaju stavkali. Da bi pa Čehi pokazali pred svetom svojo resno voljo, da hočejo skrbeti za narodno vzgojo svojih otrok na Dunaju z b e r o t e d n i e n milijon samo za češke šole na Dunaju. To bo najboljši protest Dunajčanom. Zbirka je dosegla že nad pol milijona.

Kakor poročano, je imel vztrajen boj Čehov tudi svoje uspehe.

J. J.:

Zahteve lige francoskih vzgojiteljev za demokratizacijo in socializacijo šolstva.

Liga francoskih vzgojiteljev je imela v septembru t. l. svoj 35. kongres. Na tem kongresu so bile sprejete — med ostalim — soglasno sledeče zahteve:

1. Da v Franciji končno prične era demokratske vzgoje.

2. Da morajo biti vsi otroci ravnopravni pri vzgoji; ta ravnopravnost naj se uresniči s tem, da se odpro vrata mladini brezplačno za srednješolsko in visokošolsko izobrazbo, pri čemer naj se ozira samo na zmoglosti vsakega posredca.

3. Pomnoži naj se število strokovnih šol, v katere naj se sprejema kar največ učencev in se jih specializira za poljedelski, industrijski in trgovski poklic.

Šolstvo v Italiji.

(Poročilo iz okupiranega ozemlja.)

Menda ga ni naroda pod solncem, ki bi znal tako dobro skriti svojo kulturno gnilobo pod krinko nekdanje kulture, kakor so Lahji.

Ko so prišli na Kras in videli, da pri nas ni analfabetov, so se začudili. In tako ljudstvo hoče zaslužiti barbarska Jugoslavija? Ne! Mi, ki smo kulturni — itd. —

Ves svet jim je verjel in tudi najbližnjim sosedom so znali skrivati svojo revščino. A tu in tam jim vendar uide beseda, ki odgrme bleščeči se plašč ter pokaže žalostno okostje njihove moderne kulture.

E. Bertarelli je objavil v »Secolu« pod naslovom »Naskok na šole«, članek, ki nam v jasnih obrisih kaže rakovo pot laškega ljudstva.

Razen vpogleda v vrednost laškega šolstva, se nam odkriva v tem članku tudi vsa psiha Italijana: Če je že slabo, naj ostane slabo — nepotrebno je iskati rešitve iz zla; a eno moramo: zavijmo zlo v lepo obleko, da bo vsaj očesu prijetna.

Bertarelli piše:

»Sola (italijanska) — od najnižje elementarne do univerze — mora zadnja leta prenašati napade, polne očitanih, in pesimizma. V zadnjem času se je toča še zgoštila in sedaj pada z vso silo in iz nerazumljivih vzrokov na ljudsko in srednjo šolo. V člankih v časopisih, v nebroj znanstvenih brošurah, v konferencah in kongresih siedi napad napadu. Slabi učitelji — slabi učenci, ničvredne šole — idiotski programi. Papini prihaja do sklepa, da se naj šole zapro — kakor je berangere nekoč zahteval, naj se smrtna kazen ne odpravi zato, da se obsojeni nauče — živeti! Prezzolini hoče celo izpremeniti srednjo in višjo šolo v obligatorične zavode. Tu se je težko ubraniti sugestije, da bi bilo treba jemati učitelje s planeta Marsa.

Resnica je, da so z italijansko šolo nezadovoljni v Italiji učenci, ljudstvo in učitelji, ter da je izboljšanje nemogoče.

Prosta šola, boljša izbira, kooperacija staršev, so besede, kakor zračni mehurčki: gorje ako se jih dotakne igla realnosti. Kajti mnogo jih je, ki so dokazali, da bi imela prosta šola iste učence, iste učitelje in isti »entouragge« družine, kakor doslej v državnih šolah; je anarhizem v programih in lakota poučujočih bi bila večja. Niti ideja boljše izbire ne more kljubovati kritiki realnosti. Galletti nam prinaša novost, ki je zelo priprta in zelo resnična: izbira, ki je nekateri žele, naj se zaenkrat se vrta okrog solnca bodočnosti. Danes je težko dobiti zadostno število učiteljstva sploh; če bi izbirali skozi sito, bi ostalo precejšnje število debelega materiala v njem in nebroj šol bi ostalo brez učitelja in večja številka analfabetov bi razveseljevala našo sivo statistiko.

Ce bi pa bolj strogo izbirali med učenci, bi se splazilo do zadnjih ljudskih razredov komaj tretjina državljanov.

To je najbolj boleča konstatacija. Oni, ki poučujejo z ljubeznijo v srcu si napravijo razne minimalne metre; v tej meri je zapopadeno samo to, kar je neobhodno potrebno za določitev raznih intelektualov. Ko pride do merjenja, spoznajo učitelji, da so tudi ti metri bili predolgi — torej morajo znova in zopet znova skrbeti more.

V tem tiči vzrok, da postajamo univerzitetni profesorji s starostjo tudi popustljivi nasproti učencem, čeravno vemo, da izgleda to kot znamenje kretenstva in čeravno misli mnogo kolegov, da postajamo popustljivi zato, da bi se ne opazila progresivna ignoranca učiteljstva.

Ali zahtevate strogost, ki se bo zdela tudi poučujočim logična? Ali hočete, da merimo po metru, ki določa minimum naših zahtev? Prav, a ne čudite se, če ne bo izdelala šol niti polovica učencev. In to stalno.

Tako je: Med optimistično željo in pesimistično resnico ne more biti zblizanja kot v neki sivi in negotovi zoni. In v to zono morajo danes učitelji peljati cele roje ljudi.

Vse to ne zanika krivde šole, učiteljev, vlade in programov. A največja krivda tiči v žalostni brezbriznosti in v plemeniti želji male manjšine. Ti zadnji so oni, ki omejujejo napade, pa ne povedo, kje je izhod iz vsega slabega.

Pritožbe padajo na starše učencev, češ, da brez dobrih družin, ki naj izpopolnjujejo delo šole, ne bo dobrih učencev. Vse to je res, a rešitve ni v tem. Učenci so pod povprečno, starši se nad srednjo vrednostjo. In današnji učenci so družine prihodnosti. Ni mogoče izboljšati učencev, ne da bi se izboljšale družine, in ni mogoče izboljšati družin, ne da bi se izboljšali učenci. Večni kolobar, prazen in votel!

Ta fenomen se ponavlja tudi pri učiteljstvu: Sola jih da, kakršna so in šola jih zopet jemlje, kakršne šola da.

Boljši učitelji — boljši učenci! Popolnoma prav! A kdo pozna recept, ki ustvarja inteligentne in marljive učitelje?

Boljši ekonomski pogoji — višja morala. Same lepe in resnične reči, ki pa ne izpremenijo ničesar. Le oglejte si univerzo!

Nekdaj so nam dale može visoke vrednosti, v izobilju smo jih imeli tudi v tistem času, ko so bile štimpendife samo

— **Zaloga šolskih knjig za Slovenijo.** Da se zadosti gospodarskim in pedagoškim potrebam, se je ustanovila zaloga šolskih knjig za Slovenijo, katere namen je, preskrbeti šolam najnujnejših in razmeram edogovarjajočih knjig. Da ne bo ista zabredla v napake zaloge na Dunaju, da bo novi zavod zadobil zdravo, trgovsko podlago ter da bo na ta način usposobljen za doščati in ugoditi vsem potrebam šolstva, bo vodstvo za to pazno skrbelo in v ta namen zastavilo vse svoje moči. Cene knjigam morajo padati, šolsko literaturo moramo dvigniti. Ker zahteva moderna pedagogika obilico dobrih ilustracij, ne samo v učnih knjigah za ljudske, temveč tudi za srednje šole, zadobil bi domači umetniki stalni zaslužek.

— **Kriza ljubljanske univerze.** Akademski omladina ljubljanske univerze je poslala dne 22. dec. ministrstvu prosvete v Belgradu naslednji protest: »Jug. akad. omladina ljublj. vseučilišča čuti, da vlada tej novi instituciji ne posveča tisto skrb, ki bi jo morala z ozirom na 500 slušateljev zavoda. Akad. omladina odklanja raziskovanje, ali je univerza potrebna ali ne, ali je pametno, da se je že sedaj osnovala ali ne in konstatira, da univerza obstoja in da ima čez 500 slušateljev. V imenu in v interesu teh 500 sršateljev, protestiramo proti zavlačevanju in omalovaževanju našega zavoda bilo iz katerihkoli razlogov in zahtevamo: 1. da centr. vlada v Belgradu da takoj potrebna sredstva za najnujnejše predpogoje; 2. da takoj imenuje potrebni profesorski zbor ozir. odveže profesorje, ki so vezani v Parizu, da začnemo čimprej z rednimi predavanji in izpiti.«

— **Reprezentativni odbor.**
— **Oprostitev učiteljstva od orožnih vaj.** Z naredbo načelnika vrhovne komande A. Dj. Br. 260.900 od 13. dec. t. in brzojavno odredbo IV. armijske oblasti A. Dj. Br. 22.460 od 15. dec. t. se odreja, da se učitelji javnih šol ne pozivajo na dvo-mesečno orožno vajo. K tej naredbi se pristavlja: 1. Vse učiteljstvo letnikov 1881-1894, ki je nameščeno na javnih šolah ali zavodih in se mu je orožna vaja preločila na kak termin v letu 1920, je točasno orožne vaje oproščeno. Vsemu takemu učiteljstvu se izstavi čakalno dovoljenje (oprostilni list) na nedoločen čas. — 2. Vse tako učiteljstvo letnikov 1881-1894, ki eventualno sedaj vrši orožno vajo, se takoj odpusti od vojakov. — 3. Vse eventualne prošnje učiteljstva letnikov 1895 do 1898, za preložitve trimesečne vojaške vežbe ali aktivne vojaške službe naj se predlože z vsemi potrebnimi podatki komandi Dravske divizijske oblasti v pretres in odločitev. Iz teh prošenj mora biti tudi razvidno, če in kje je prosilec nameščen kot učitelj in od kdaj do kdaj in pri kateri četi je isti že služil pri vojakih. — 4. Vsem takim prosilecem - učiteljem letnikov 1895 — 1898, pristojna pukovska okružna komanda dovolji, da smeje isti čakati rešitve prošnje na sedanjem (civilnem) mestu.

— **Obisk ljudskih in meščanskih šol v Ljubljani.** Mestne ljudske šole v Ljubljani štejejo 66 razredov z 109 oddelki. Poseba jih 3843 učencev in učenk. Prva mestna deška šola ima 6 razredov s 14 oddelki in 618 učencev, II. mestna deška šola ima 6 razredov z 12 oddelki in 464 učencev; III. mestna deška šola ima 5 razredov s 7 oddelki in 250 učencev; IV. mestna deška deška šola ima 5 razredov s 6 oddelki in 230 učencev; V. mestna deška šola ima 5 razredov s 6 oddelki in 169 učenci. Pomozna šola ima 5 razredov in 48 učencev. Manjšinska šola ima 8 razredov in 165 učencev. Šola na Barju ima 4 razrede, 113 učencev, I. mestna deklška šola ima 6 razredov z 17 oddelki in 651 učenk; II. mestna deklška šola ima 6 razredov z 11 oddelki in 355 učenk. Sišenska deška šola ima 5 razredov z 10 oddelki in 372 učencev, in sišenska deklška šola 5 razredov z 9 oddelki in 408 učenk. Meščanske šole imajo 13 razredov z 21 oddelki in 817 učencev in učenk, in sicer I. mestna deška meščanska šola 3 razrede z 5 oddelki in 203 učence; II. mestna deška meščanska šola 3 razrede z 4 oddelki in 37 oddelki in 97 učencev; I. mestna deklška meščanska šola 4 razrede z 8 oddelki in 378 učenk; II. mestna deklška meščanska šola 3 razrede z 4 oddelki in 139 učenk.

— **Ustanovitev gozdarških šol.** Minister za rudarstvo in gozdarstvo je te dni podpisal ustanovitev dveletne šole za gozdarstvo in trimesečne kurza za gozdne čuvaje pri isti šoli v Sarajevu. Enako šolo se namerava ustanoviti v Maribou.

— **Židovski študentje na zagrebški univerzi.** Na zagrebški univerzi se vpisuje nebroj židovskih visokošolcev iz Madžarske. Zagrebški akademiki jih ne bodo preveč veselili.

— **Šole brez kuriva.** Subotički „Neven“ prinaša odlok šolskega nadzorništv, ki odreja za šole, ki so brez kuriva,

časno to-le: Učiteljstvo mora biti vsako jutro pravočasno v šoli in čakati otroke. Ko je deca skupaj, jim da učitelj ali učiteljica nalogo iz vsakega predmeta ter jih nato odpusti domov. Otroci, ki nimajo potrebne zimske obleke, smejo ostati doma.

— **Dovoljenje za predavanje na vseučilišču v Zagrebu.** Ban dr. Tomljenović je podelil na predlog profesorskega zbora juridične fakultete na vseučilišču v Zagrebu drju. Franu Mohoriču, sodnemu svetniku v Ljubljani, zaproseno dovoljenje za predavanje (venjam docendi) — na pravni in državnoslovni fakulteti imenovanega vseučilišča iz državlanskega in izvršilnega reda v Sloveniji, Dalmaciji in Istri.

— **Zahteve srednješolskih profesorjev.** Na sestanku srednješolskih profesorjev v Sarajevu je bila sprejeta sledeča resolucija: 1. da se naj doklade na plače v znesku 500, 1000 in 1500 K vračunijo v stalno plačo; 2. da se vsi profesorji po sedmih službenih letih uvrstijo v VIII. činovni razred, po 14. letih v VII. in po 21. letih v VI. činovni razred. Službena leta naj se pričnejo računati z dnem kakor hitro stopi profesor v službo. — Resolucija se je predala predsedniku bosanske pokrajinske vlade.

Naša zemlja — ire-denta.

§ **Učiteljstvo iz zasedenega ozemlja** pozivljajo na povratek v zasluženo domovino, kakor da bi bilo edini stan, ki je zapustil domače svoje ognjišče. Na ta poziv par besedi:

Po ljudskih šolah v zasedenem ozemlju se še čuje slovenska govornica, zginila pa je po uradih, ker so po večini odšli naši uradniki, ne da bi jih kdo silil na beg, kakor ni nihče silil učiteljstva, ki je povečini ostalo na svojih mestih! Profesor Ipavec vztraja v Gorici, okrajni komisar Znidaršič v Sežani, poštni kontrolor Hrovatin v Gorici, davčni uradnik Brajnik v Ajdovščini, Sodni svetnik Vidmar v Bovcu — torej dokazov za vse kategorije uradnikov dovolj, da bi lahko tudi mnogi drugi vztrajali na svojih starih bivališčih! Zasedeno ozemje bi potem po svojih uradih gotovo ne kazalo tako tujega lica kakor ga v resnici kaže. Našim oblastinjam pa je danes v napotje ono primeroma prav malo število učiteljstva iz okupiranega ozemlja, med tem tisti člani našega stanu, ki so sledili v najresnejšem času klicu domovine ter se podali — vajeni trpljenja — z ene t. j. goriške fronte na drugo, t. j. koroško fronto ter spreobračali nevernike po Korotanu — medtem ko ima domovina za vse druge stanove dovolj prostora!!

Ko se bode višji šolski svet še kdaj spomnil, da izda podoben poziv, tedaj ga vljudno prosimo, naj poskrbi, da izdajo podobne pozive poprej vse druge naše oblasti svojim podrejenim organom! Da pokažejo lep zgled domovinske požrtvovalnosti, nasvetujemo, da se odpravijo prvi na pot tisti, ki gore za povratek in nas v tej gorečnosti gonijo nazaj, kajti „verba movent, exempla trahunt!“ Tudi oni so svojim rojakom spodaj nujno potrebni!

§ **Nadzornika za slov. šole v Trstu.** Začasnemu okr. nadzorniku Tavčarju, ki je bil Italijan skozi in skozi, dali so Lahi še namestnika in sicer stotnika italijanske armade arditu Antona Kraizerja za slovenske šole v okolici in mestu. Mož pozna istrski hrvatski dialekt, slovenskega književnega jezika pa nobenega. Italijanske interese bo novopečeni pedagog že znal zastopati, za drugo pa mu itak ne bo mar!

§ **Za okrajnega šolskega nadzornika** v Logaškem okraju je od italijanske oblasti bil imenovan Hinko Medič, prej učitelj v Trstu.

§ **Italijanska nasilja.** Iz Krina javljajo, da so zvalili Italijani z zvijačo ondotnega nadučitelja Bečkara v Zadar, kjer ga sedaj zadržujejo s pretvezo, da je širil jugoslovansko propagando v Kninski okolici. Z njim so odvedli tudi vaškega upravitelja Morovića. — Ker se nadučitelj Izak Crnjak iz Drniša ni hotel pokoriti povelju guvernerja Milla, da praznuje v šoli dan obletnice prihoda Italijanov v Dalmacijo, so ga ital. oblasti enostavno suspendirale. Da se reši tiranov, je Crnjak pobegnil preko črte. — Res, velik je strah pred učiteljstvom!

§ **Laška nasilja.** „Nar. Politika“ priobčuje dopis iz Pariza z dne 10. t. m., ki govori o nasilnem poitalijančevanju na šolskem polju. — Domalega vse hrvaške šole so zaprte. Kjer je ostala kaka hrvaška šola, je kljub neznačajnosti mnogo Hrvatov, ki obračajo plašč po vetru, polna. — Tako je v pazinski hrvaški

ljudski šoli 450 otrok, na italijanski pa samo 180. Narodne učitelje in duhovnike kruto preganjajo. Nedavno so se vrnili interniranci iz Sardinije; vsem se pozna prestopalo trpljenje. Prof. Frankola se je postaral za petnajst let.

§ **Učitelj Alojzij Sardoč** je bil meseca marca t. l. zaradi „veleizdaje“ obsojen v enomesečni zapor. izgubil je tako svojo službo v Podgrajah pri Ilirski Bistrici. Šolski nadzornik ga je dolgo vlek, da kmalu dobi službo, naj le še malo počaka. Vsa ta zadeva se je vlekla do meseca oktobra, a tedaj mu je soiska oblast naznala, da nimajo zanj nobene službe. Tako je zopet eden na cesti. V Voloskem okraju manjka sedaj 42 učnih moči. Večina teh je odšla preko črte v Jugoslavijo, da se izogne neprestanim preganjanjem. Mnogo teh siromakov pa ječi še vedno po internacijah v Italiji. Uboga istra postaja vsaki dan ubožnejša!

§ **Stavka istrskih učiteljev.** Istrsko učiteljstvo je začelo stavkati, ker mu vlada ni izpolnila dane obljube glede povišanja njegovih službenih prejemkov. V „Edinosti“ je izšel 2. t. m. poziv na celokupno slovensko istrsko učiteljstvo, v katerem se to pozivlja, da stopi z 2. dec. v stavko kakor je bilo sklenjeno na učit. skupščini v Pazinu. Stavka se danes še vedno nadaljuje vkljub temu, da občinski komisarji in orožniki groze učiteljem, da se takoj odslové iz službe, ako se ne povrnejo na svoje mesto. Stavko vodi „Odbor za verovanje učiteljskih interesov za Istro“ v Pulju, podvodstvo pa ima „Slovensko učiteljsko društvo za Istro“.

§ **Visoko- in srednješolskemu dijaštvu iz zasedenega ozemlja.** Podpisani odbor naznanja vsemu visoko- kakor tudi srednješolskemu dijaštvu iz zasedenega ozemlja, ki uživa begunsko podporo in se nahaja v slabih gmotnih razmerah, da je došlo precejšnje število čevljev, ki se bodo razdelili v prvi vrsti med revno dijaštvo iz zasedenega ozemlja. Da bo razdelitev mogoča in da se čimprej izvrši, pozivlja ponovno vse dijake, katerim so čevlji namenjeni, da vložijo nemudoma prošnje na naslov Poverjeništvu za socialno skrb in jih odpošljejo podpisaneu odboru in sicer visokošolsko dijaštvo po možnosti preko svojega združenja, srednješolsko dijaštvo iz posameznih šol pa naj pošlje enotno prošnje s priloženim seznamom prosilcev, ki mora vsebovati potrebne podatke o posameznikih, zlasti gospodarske razmere, rojstni kraj in leto, domovinska občina, razred, ki ga obiskuje, če dobiva begunsko podporo in številko velikosti čevljev. Te prošnje naj se pošljejo preko okrajnih odborov Narodnega sveta, kjer pa to ni mogoče, naravnost po pošti na naslov podpisanega odbora. Prošnje je vložiti takoj. — Odbor za zasedeno ozemlje, šolski odsek, Ljubljana, Pražakova ulica št. 3/I.

§ **Italijanska oblast je izdala odredbo,** s katero se uvaja v vse slovenske šole na okupiranem ozemlju pouk v italijanskem jeziku. V tržaških šolah je ostal urnik prejšnji, samo mesto nemščine je sedaj 3 ure več italijanščine, tako da imajo od drugega razreda dalje vsaki dan po eno uro italijanščine. Na Goriškem se počuje laški jezik od 3. šolskega leta dalje in sicer v vsakem razredu po štiri ure na teden. Ravnoisto je v zasedenih delih bivše Kranjske dežele. Poučujejo posebni zato nameščeni učitelji iz kraljevstva, ki so po večini vojaki. Približno po dve šoli prideta na enega takega učitelja. Plačani so tako kakor drugo učiteljstvo. Kako se ti Kalabreži razumejo z našo deco in obratno, je nam seveda velika uganka!

§ **Obupna slika hrvaškega ljudskega šolstva v Istri.** Po statistiki, ki nam je došla pred nekaj dnevi v roke, je bilo v Istri zadnji čas 171 hrvaških ljudskih šol z 279 razredi. Od teh je zatvorenih danes 61 šol z 78 razredi, 40 šol so Lahi nasilno poitalijančili; šole družbe sv. Cirila in Metoda, katerih je bilo 22 po številu, so vse zaprli. Izmed učiteljstva je — kolikor se je pač moglo dognati — 15 učiteljskih oseb interniranih, 11 suspendiranih, 27 pa jih je pobegnilo v Jugoslavijo.

Tako postapajo v zasedenem ozemlju tisti ljudje, ki so dali pri svojem prihodu nabiti po naših krajih letake, na katerih je bilo med drugim čitati: „Italija, velika država svobode, vam da iste državljanske pravice kakor vsem drugim svojim državljanom, vam da šole v vašem jeziku, več kakor vam jih je dala Avstrija.“ Večje hinavščine ne vidimo zlepa pri katerem narodu kakor pri teh laških kulturancih! Pa svaka sila do vremena!

§ **Štrajk istrskih tovarišev** se nadaljuje. Naučno ministrstvo v Rimu jim je zavrnilo vse zahteve do zadnje točke.

§ **Obupni klic neodrešenih bratov.** Zastopniki vsega našega po Italijanih za-

sedenega ozemlja so bili v novembru in decembru zbrani v Parizu ter so predložili predsedniku mirovne konference sponenico, v kateri je obširno opisano neizmerno trpljenje našega pod ital. nasilnim jarmom živečega naroda. Spomenica se dotika tudi šolskega vprašanja ter navaja, da so ital. oblasti zaprle skoro vse kulturne institucije. Tisoče naših bratov je danes oropanih vsakega šolskega pouka, vsled česar pomeni laska okupacija smrtno obsodbo za naš narod onkraj demarkacijske črte.

Kadi tega zahteva 835.000 Slovencev in Hrvatov pred forumom Evrope in vsega sveta, da se ukine okupacija po italijanskih četah in da se dopusti temu delu našega naroda združiti se s svojimi brati v kraljestvu Srbov, Hrvatov in Slovencev.

§ „Slov. Narod“ z dne 28. decembra sporoča: „Pred kratkim je višji šolski svet pozval učitelje iz zasedenega ozemlja, da naj se zglase za povratek. Ni naš namen odvracati učitelje od poti, ki jo označuje omenjeni poziv. V svarilo, da si z vseh strani zagotove popolno sigurnost, pa navajamo, kakšna usoda je zadela nekatere slovenske učitelje, ki so se zglasili na poziv ital. oblasti, da naj v Italiji živijo jugoslovanski učitelji zopet nastopijo svoje službe. Učitelji so si preskrbeli priporočila sedanjih šol. voditeljev in komisarjev v krajih, kjer so svoj čas službovali. Vložili so prošnje ter dobili končno poziv, da naj se zglase pri šol. vodstvu. Komaj pa so hoteli nastopiti svoje službe, so jih pozvali h komisarju, od tam so jih poslali v varnem spremstvu karabinerjev v Trst in od tam nazaj v Italijo, kjer so jih internirali. Zato je treba skrajne previdnosti, predno se naši učitelji vrnejo na svoja službena mesta.“

Priobčujemo gorenje besede s prošnjo, da jih vzamejo na znanje poleg prizadetih tovarišev tudi vsi tisti, ki tirajo učiteljstvo v zopetno sužnost!

§ „Tolminske učiteljsko društvo“ je imelo 7. decembra svoj občni zbor pri Sv. Luciji ob Soči.

Med drugim so se zborovalci soglasno pridržali resoluciji dekanijskih konferenc, da se mora verouk poučevati kakor se je dosedaj, ker veljajo za nas še stari zakoni in bi smela nov zakon skleniti le poslanska zbornica, toda šele po aneksiji. Vlada pa bi morala — če hoče biti res demokratična — prej zaslišati mnenje ljudstva.

Poročalo se je, da se snuje za vsa slovenska učitel. društva v zasedenem ozemlju skupna zveza, v kateri naj bi se potom okrajnih društev združilo vse učiteljstvo, ker danes ni vzroka za cepitev moči.

Zahteva se dalje, da se obnovi delovanje okrajnih šolskih svetov. Nedelovanje te važne šolske inštanice bi bilo pogubonosno za šolstvo in ljudstvo.

Glede slovenskega dopisovanja je bila vložena že meseca januarja t. l. vloga na komisariat in gubernatorat, ki pa je ostala do danes nerešena.

O novih šolskih knjigah — De-Michellijevih — se določi poročevalec, ki naj bi knjige natančno proučil in o tem poročal pri prihodnjem zborovanju.

Novi učiteljski „Zvezi“ se naroča, da zahteva preložitve slovenskega učiteljskega iz Tolmina v središče dežele, kamor spada, to je v Gorico ali v Trst, kar bi bilo najprimernejše. Mala gnezda kot je Tolmin nikakor ne morejo zadostiti duševnim potrebam, ki jih zahteva danes javnost od učiteljstva. Za to je le veliko mesto s svojimi knjižnicami, zbirkami umetnin itd. Drugod odpirajo učiteljstvu vrata vseučilišč — pri nas potiskajo njihova izobraževališča v zadnje gorske kote.

Zborovanju, ki je bilo zelo dobro obiskano, je prisostvoval vladni zastopnik.

§ **Iz pisma kraške tovarišice.** Ako se spominjam dobe strahov, dobe bomb in granat, dobe lakote, si vse to skoraj želim nazaj. V primeri z današnjimi dnevi so bili to solčni dnevi! Propolna mi je duša tuge; srce mi prekipava ljubezni do vsega, kar je naše, kakor mi zopet prekipava srda do vsega tujega, ki me obdaja. Pogreza se v obupu, ker ne vidi od nikoder žarka tolažbe, nikjer luči v to temno ječo!

Sprejmite te vrstice iz pičete do njih, ki ste jih poznali, ki so kri Vaše krvi, ki so padli v sužnost, ki so nasilno ločeni od svojih bratov, s kojimi bi raje trpeli, kakor pa da bi se veselili s tujci! Pridite, rešite nas!

Pošiljali so učiteljstvo v Firence. Hočejo ga po sili naučiti laščine! Moja šolska kronika je letos zabeležila zaporedoma 5 učiteljev italijanščine. Pa boste mislili, da so naši otroci že popolni Lahi. Narobe! Vseh pet učiteljev ni moglo otrok naučiti abecede. Razlagali so jim svoje zasluge, opozarjali na lepoto domovine banditov, na sladkost svojega jezika, a zastonj! Ko bi le videli te moje otro-

ke, kako so vsi moji, kako se je v njih srcih izkristaliziral narodni čut!

Srca nam ne bo nihče presadil, kakor ga ne bomo dovoljevali presajati našim otrokom! Sužnost nas bo le utrdila, da bomo postali močnejši v ljubezni in v srdu, da postanemo strah onemu, ki bo proti nam in opora tistemu, ki bo z nami!

Povejte bratom Srbom, da bomo prvi strel pozdravljali z radostjo; in naj ta strel namerjen preko naših glav v naše domove ogroža tudi naše glave! Ne bilo bi težko umirati pod streli, ki osvobodijo domovino — mučenico, kajti „Manj strašna noč je v črne zemlje krili, kot so pod svitlim solncem sužnji dnovi!“

Gorenje besede kraške tovarišice so glasen klic vsega slovanskega učiteljstva onkraj demarkacijske črte. Priobčujemo jih z gorko prošnjo, da posveča naše učiteljstvo zasedenemu ozemlju vse svoje moči in tako pripravljajo mladino na oni veliki dan, ki mora iziti tudi našim bratom in sestram v okupiranem ozemlju!

§ Slovenske ljudske šole v Trstu. Meseca decembra je izdal civilni komisariat v Trstu naredbo, s katero se dovoljuje pouk v slovenskih ljudskih šolah od prvega do vštete petega razreda. Ravnoisti odlok strogo zabranjuje izstop že vpisanih otrok v druge bodisi italijanske ali slovenske šole. Kmalu se je pokazalo, zakaj je izšla ta modra naredba. Slovenski starši v mestu so se opravičeno bali, da ostanejo njihovi otroci brez pouka. Vpisali so zato svojo deco nekateri celo v oddaljenejši okolici šole. Vsled gornjega odloka ne morejo sedaj svojih otrok všolati v na novo otvoreno St. Jakobsko šolo, ki jim leži tik pred nosom. Kljub vsemu nagajanju od strani laških šolskih oblasti se je našlo nad 1200 slovenskih otrok, ki niso nikjer obiskovali pouka in so se vsi do 10. decembra vpisali na St. Jakobsko šolo in tako napolnili proti pričakovanju laških nasilnikov šol. poslojpe.

S tem ljubeznivim odlokom niso kaznovani samo starši ozir. njihovi otroci, ki morajo delati dolgo pot iz mesta v okolico, ampak je žaljeno tudi slov. učiteljstvo okolice, katero smatra nova šolska oblast za manj zavedno nego ono na slovenski zasebni šoli. Če pa misli ta oblast, da bo okoličansko učiteljstvo vzbujalo v svojih učencih drugačen čut nego ono na zasebni šoli, se jako moti.

§ Slovenske knjige v zasedenem ozemlju. Mesto dosedanjih slovenskih čitank sestavili so Lahi v zasedenem slovenskem ozemlju nove in sicer so bile te dni uradno vpeljane: „Začetnica za slovenske ljudske šole“, „Drugo berilo za občne ljudske šole“, „Tretje berilo za štiri in večrazredne občne ljud. šole“, „Četrto berilo za občne ljudske šole“, „Peto berilo za občne ljudske šole“ in „Šesto berilo za VI., VII. in VIII. razred občne ljudske šole“. Vse te knjige je uredil dr. prof. A. De Michelli, ravnatelj idrijske realke. Računice so ostale za enkrat stare, istotako knjige za verouk. O berilih, za katere je sestavljalec De Michelli lahko ponosen, spregovorimo o drugi priliki kaj več. Za danes samo to, da se nam smili uboga naša mladina, ki se jo pita s tako hrano!

§ Poleg realke, ki so jo Lahi otvorili v Idriji, se nahajajo v idrijskem mestu še trije gimnazijski razredi. Tudi tem razredom ravnateljstvo najnovejši slovenski pedagoški dr. prof. A. De Michelli.

§ Ukrajni odbor Narodnega sveta za neodrešeno ozemlje. Dne 21. decembra se je vršil sestanek zaupnikov iz neodrešenih jugoslovanskih ozemelj v restavracijskih prostorih Narodnega doma, ki je vsled sklepa zborovanja beguncev z dne 5. oktobra izbral ukrajni odbor Narodnega sveta za Ljubljano in okolico. Slični odbori obstojajo dosedaj po vseh večjih krajih, kjer žive begunci v večjih skupinah. Novoizvoljeni odbor šteje 7 članov. Tudi učiteljstvo ima v njem svojega zastopnika.

§ Smrtna kosa. Dne 13. t. m. je umrl v mariborski bolnici tov. Fr. Troha, katerega je — kakor mnoge njegove tovariše — pregnala vojna vihra iz ljube mu goriške dežele, star jedva 28 let. Pokojni Troha je služboval pre. vojno v Lokovcu nad Čepovarom. Pozneje je moral v vojake ter postal rez. poročnik. Dragemu tovarišu bodi ohranjen ljub spomin!

— V Zatičini na Dolenjskem je preminula dne 15. t. m. gospa Marija Žnidaršičeva soproga tov. Rudolfa Žnidaršiča, nadučitelja v Smarjeti v Velikovcu na Koroškem, ki je služboval pred vojno na Ciril-Metodovi šoli na Plančah v Gorici. Rázžaloščenemu tovarišu naše iskreno sožalje!

Spominjajte se „Rezervnega sklada“.

Književnost in umetnost.

Klavirski album za slovensko mladino. 81 slovenskih nar. pesmi, prirejenih za klavir. Izdala in založila „Glasbena Matica“ v Ljubljani. Tako je naslov strokovnjakemu delu našega priljubljenega skladatelja in pedagoga g. Josipa Pavčiča, in je to delo pri nas edino te vrste. Globoko je umel skladatelj potrebo preustrojitve našega klavirskega pouka na podlagi najlepšega domačega zaklada — narodne pesmi. Kamorkoli pogledaš po klavirski literaturi, najdeš pri vseh velikih narodnih domaćih snov za pouk v tej panogi glasbe. In ni naravnostnega kot to, in ni pomembnejšega kot to, saj s tako klavirsko literaturo se dviga že v prvencih ljubezen do čudovite lepote naše narodne pesmi in glasbe sploh. Tudi gojenci višjih in najvišjih letnikov bodo s pridom uporabljali to zbirko; vsak posameznik pa, ki ljubi domačo pesem, bo prisel v njo na svoj račun ter jo bo porabljal v srčno veselje in zabavo.

Delo je sestavljeno po najnovejših principih klavirske pedagogike in odgovarja najmodernejšim zahtevam klavirskih šol svetovne klavirske literature. Snov je vzeta iz narodne pesmi in urejena po težkočah od 2.—6. šol. leta. Rabila se bo poleg vsake učne knjige kot učna snov. Ne pogrešaj pa v tej zbirki tudi kratkih muzikalnih ilustracij, ki so pravi njeni dragulji. Zaigraj „Zagorsko“, „Slepca“, „Je pa davi...“ in čutil boš kar se z besedami ne da povedati. Pa ne samo o teh, o vseh 81. pesmi, ki se nahajajo v zbirki, velja isto.

Glasbeni učitelji so morali doslej pri pouku segati po nemških „Jugendalbum-ih“. Toda ti so nudili našim gojencem tujo snov, ki nikdar ne more v pouku roditi tistih uspehov, kot jih rodi lastna iz naroda vzeta snov. Poslej nam ne bo več treba hoditi k tujcem. To je zasluga g. Pavčiča, ki je s svojim pretepihim delom spopolnil to veliko vrzel v naši klavirski literaturi.

Cena delu je 16 K in se dobiva pri „Glasbeni Matici“ v Ljubljani in v knjigarnah. Mi zbirko vsem kar najtopleje priporočamo, samu pa se po svojih vrlinah priporoča najbolj.

Glasbeni učitelji, katerim je delo v prvi vrsti namenjeno, ga bodo gotovo s hvaležnostjo kvitirali. A. Rapč.

ZA REZERVNI SKLAD ZAVEZE.

Próstovoljni organizacijski davek.
(Sklep upravnega odbora Zaveze z dne 27. decembra 1918.)

XXXV. izkaz.

Po 248 K: Učiteljsko društvo za ljubomerski okraj (poslala Fani Jandlova — Malanedelja). Po 50 K: Blaganje Janko — Ljubljana. Po 20 K: Mihelič Ivan in Stanka Meškova — Selca, Gorenjsko; Michler Ivan — Vrhnika. Po 15 K: Katka Vrtačičeva — Mavric; Francka Završanova — Dobilče pri Črnomlju. Po 10 K: Turk Anton — Dol pri Ljubljani. — Današnji izkaz 398 K. Prej izkazanih 8558 K. Koncem leta 1919 znaša skupna vsota 8956 K.

Ivan Petrič,
Ljubljana VII., Gasilska cesta 172/I.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

R. V. v K.: Vašo pritožbo smatramo za upravičeno, kakor se nam na drugi strani zdi upravičena zahteva „Učit. društva za laški okraj“ v IV. točki resolucije, ki jo prinaša naš list na drugem mestu, da naj prinašamo tudi personalije iz seje višjega šolskega sveta. Strinjamo se z Vami, da se važnejše zadeve nimajo reševati od predsedstva, ne da bi se prej zaslišalo mnenje vseh zastopnikov višjega šolskega sveta. Tudi zadevo ravnateljstva na meščanski šoli v Borovljah bomo obržali v evidenci; enako mesto okr. šolskega nadzornika za Prekmurje, ki se je pa med tem samo drugače zasukalo. Kolikor je nam znano, se o učiteljsku v Velikovcu ni razpravljalo na seji višjega šolskega sveta. „Zaveza“ odklanja vsako odgovornost, da se zavlačuje zadeva koroškega zastopnika na višjem šolskem svetu in smo že zadnjič prinesli poročilo, da predsedstvo višjega šolskega sveta ni odgovarjalo na vloge naše organizacije. V tem oziru je to omalovaževanje želja učiteljstva in je predsedstvo naše organizacije že zavzelo svoje stališče. Sebi v obrambo moramo navesti, da so bile le tehniške ovire vzrok, da je izostala objava personalij iz predzadnje seje višjega šolskega sveta, oziroma, da je zakasnela. Naši zastopniki so naprošeni, da nam poročajo o personalnih zadevah. Tudi Vaši želji, da bi podali podrobnejša poročila iz seji višjega šolskega sveta bomo ustregli v kolikor nam bo mogoče. Tudi mi smatramo višji šolski svet za javno korporacijo, ki je kot taka podvržena javni kritiki. Zadeve, ki se obravnavajo na sejah, gotovo posebno interesirajo učiteljstvo in ne smejo ostati med štirimi stenami. Naj ne bo mnenje o teh vprašanih merodajno samo od stališča par oseb. V toliko se strinjamo z Vami, da se dozorela vprašanja lahko podajo javnosti v kritiko. Naprosili smo naše zastopnike, da nam poročajo o tem podrobneje in tako nekako izpopolnijo oficijelna poročila iz seji višjega šolskega sveta. Popolno pravico imate izvedeti, kako stališče zavzamejo naši zastopniki pri posameznih vprašanih na sejah višjega šolskega sveta. Pravzaprav imamo mi v višjem šolskem svetu samo enega pravega zastopnika učiteljstva, ker se na drugega ne moremo zanesiti, da bo ob vsaki priliki zastopal mnenje večine učiteljstva in zavzel naše stališče. Kaj čakajo z naredbo o javni kvalifikaciji in telovadbi naraščaja nam ni znano. O predsedniškem vprašanju višjega šol. sveta je zavzel vodstvo naše organizacije skupno stališče s proforskim društvom. Na vprašanja in predloge o preosnovi višjega šolskega sveta vam danes ne moremo odgovoriti. Zanesite se v tem oziru na organizacijo, ki bo storila, kar bo mogoče. Vendar se tudi na mednarodnih mestih ne najde vedno smisla za povsem demokratično stališče in se v oviro navajajo razni razlogi. Tudi mi smatramo višji šolski svet za naš šolski parlament, kateremu je podeliti širšo avtonomijo. — Glede razpisov služb in odlokov nam je od višjega šol. sveta objubiljeno, da bomo prejeli vse razpise in odloke, in bomo s tem lahko ustregli. Da pa okrajni šolski sveti ne pošiljajo razpisov in odlokov je krivda naših okrajnih šolskih nadzornikov, da ne poskrbe za to; v prvi vrsti pa zastopnikov učiteljstva v okrajnih šolskih svetih samih, ker ne pritisnejo na okrajne glavarje pri sejah okrajnega šol. sveta, da se bo to zgodilo. V drugem slučaju lahko to zahtevajo naša okrajna učiteljska društva. — Dal smo vam javen odgovor, ker smo prejeli že več enakih vprašanj.

Ob koncu leta!

Ljubljana, 31. dec.

Z današnjo številko zaključuje »Učiteljski Tovariš« najlepši svoj letnik v dobi šestdesetih let — prvi letnik v svobodni, samostojni državi! Urejal je šolske razmere v Avstriji, v dobi naše narodne sužnosti in nam tako ohranil narodnost v šolstvu in stanu; urejal jih bo v naši mladi državi tembolj in tem vztrajneje naprej, da se čimprej konsolidiramo.

Letošnji letnik »Učiteljskega Tovariša«, s prištetimi številkami od onih mesecev, ki smo jih preživeli lani po prevratu, je najlepši del iz zgodovine našega stanu in te številke našega glasila se blišče kot biseri zmage po našem dolgoletnem boju.

A ne domnevati, da je boj že dokončan. Še se bodo kresali naši meči, še bo potreba trdega in vztrajnega boja in dela, da uženemo reakcionaren duh in režim, ki se je vgnezdil tudi v našo mlado državo in njeno šolsko upravo — ki nas v prvi vrsti zanima.

V težkih dnevih prevrata je bil urejevan »Učiteljski Tovariš« z železno roko, ker bilo je treba bistrega in trdega dela, da si naš stan pribori svoje dolgotrajno zahtevane pravice. Vodstvo naše organizacije in vodstvo našega glasila je bilo neumorno na delu za dobrobit nas vseh.

Zato si štejemo v svojo stanovsko in časnikarsko dolžnost, da se ob koncu leta spomnimo moža, ki je vodil v tem najodločilnejšem času naš list in bil tudi duševni voditelj našega organizatoričnega dela. Med letom je odšel od uredništva »Uči-

teljskega Tovariša« po velikih zaslugah dolgoletnega, neumornega dela pri našem glasilu, brat in tovariš Engelbert Gangl in se posvetil delu na šolskem polju v naši mladi državi, da tudi tam realizira naše vzore in načela v prid in blagor našega stanu in šolstva.

Že od leta 1896 stoje kakor jekleni klini njegove govorjene in pisane besede v zgodovini našega stanu in glasila, na katerih smo se mi vsi vzpenjali navzgor in na katerih stoji ponosno danes naša stanovska stavba. Ni bil on vse, a bil je prvobornitelj in voditelj nas vseh!

Ne samo, da je žrtvoval pol svojega življenja našemu stanu in našem glasilu, ob prevratu je žrtvoval našemu glasilu in stanu vse več nego prej, ker delal je v uredništvu z nadčloveškimi močmi in neumorno silo v doseg naših smotrov, zato smo šteli v svojo časnikarsko dolžnost, da podamo te vrstice njegovemu skromnemu poslovlju, s katerim se je sam poslovil od uredništva »Učiteljskega Tovariša«.

S prihodnjo številko nastopi »Učiteljski Tovariš« svoj šestdeseti letnik. Čaka ga še borba za naš šolski zakon, za konečno ureditev naših plač in materialno-pravnega vprašanja za konečno izvršitev naše skupne strokovne-stanovske organizacije in vodstvo našega glasila je bilo neumorno na delu za dobrobit nas vseh.

Zato si štejemo v svojo stanovsko in časnikarsko dolžnost, da se ob koncu leta spomnimo moža, ki je vodil v tem najodločilnejšem času naš list in bil tudi duševni voditelj našega organizatoričnega dela. Med letom je odšel od uredništva »Uči-

Srečno in veselo novo leto!

Uredništvo.

Izdajatelj in odgovorni urednik:
Fran Marolt.

Last in založba „Zaveze jugoslovanskega učiteljstva“.

Tiskarja „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani.

Naši himni:

1. Lepa naša domovina.
2. Bože pravde.

Dvoglasno s spremljevanjem harmonija za šolsko mladino priredil Fran Marolt. Cena 1 krona. Naročila sprejema le Učiteljska tiskarna.

Vsem c. naročnicam
in naročnikom voščil

srečno novo leto

uredništvo in upravništvo

Ženitna ponudba.

Uradnik na deželi, 50 let star, vdovec, išče 35 do 40 let staro družico k trojimi majhnimi otroci. Slika s pismeno ponudbo naj se pošlje pod št. 520 poštno-ležeče Zgornje Trušnje via Velikovec (Koroško).

Vsakovrstne šolske zvezke

lastnega izdelka

priporoča

Učiteljska tiskarna, Ljubljana,

Frančiškanska ulica 6.

Največja slovenska hranilnica!

MESTNA HRANILNICA LJUBLJANSKA,
Ljubljana, Prešernova ulica 3,

je imela vlog koncem leta 1918 . . . K 80,000.000.—
rezervnega zaklada . . . „ 2,500.000.—

Sprejema vloge vsak delavnik.

Za varčevanje ima uvedene lične domače hranilnike.
Hranilnica je pupilarno varna.

Dovoljuje posojila na zemljišča in poslopja proti nizkemu obrestovanju in oblatnemu odplačevanju dolga.

V podpiranje trgovcev in obrtnikov ima ustanovljeno
Kreditno društvo.